

Arbete med genuspedagogik och jämställdhet i förskoleklass

Rebecca Bermudez Claesson

2013

Examensarbete, Grundnivå (högskoleexamen), 15 hp
Pedagogik
Lärarprogrammet

Handledare: Åsa Carlson
Examinator: Peter Gill

Claesson Bermudez, Rebecca (2013). *Arbete med genuspedagogik och jämställdhet i förskoleklass*. Examensarbete i pedagogik. Lärarprogrammet. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Det har blivit mer uppmärksammat att pojkar inte är lika duktiga i skolan som flickor. De har svårare att få höga betyg i teoretiska ämnen. En anledning kan bero på att skolan har riktat in sig på att lyfta fram flickor som inte har fått gått i skolan lika länge som pojkar. Det var vanligare att pojkar fick vidareutbilda sig för att flickor skulle giftas bort och bli kvinnor som är hemma och tar hand om hemmet och barnen. För ca 40 år sedan började man undersöka varför flickor inte var så framåt i skolan och man började arbeta för att stärka flickor i deras studier. Detta har givit resultat, flickor har hela tiden blivit bättre och bättre i skolan medan pojkar där emot har stannat kvar i sin utveckling. Den uppmärksamhet som många pojkar får i skolan är oftast negativ. De har inte blivit hjälpta på samma sätt för att kunna klara av sina studier. Pojkar har fallit under radarn, de har blivit ursäktade för att de är pojkar.

Syftet med denna studie är att undersöka om pedagoger som nyligen börjat arbeta med genuspedagogik anser att de vet vad det innebär. Om pedagogerna vet hur de ska arbeta för att ge eleverna samma förutsättningar i skolan, samt ta reda på om de anser att det är skillnad på genuspedagogik och jämställdhet. Studien är gjord på en centralt belägen skola i en liten svensk stad. Som metod för att få fram resultatet har pedagogerna intervjuats och observerats. Resultatet visar att pedagogerna vet vad genuspedagogik är och hur de vill arbeta med detta. De anser att jämställdhet är samma sak som genus och menar på att de går hand i hand. Pedagogerna anser att de behöver ändra på hur de bemöter flickor och pojkar. De vill se varje individ. Studien är gjord efter att pedagogerna precis har börjat arbeta med genuspedagogik, vilket gör att något resultat hos eleverna ej har kunnat registreras ännu.

Nyckelord: Förskoleklass, Genus, Genuspedagogik, Grundskola, Jämställdhet

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Utgångspunkt	2
2. Syfte och forskningsfrågor	4
3. Bakgrund	5
3.1 Skolans styrdokument	5
3.2 Genuspedagogik och jämställdhet	5
3.3 Skillnader/likheter mellan pojkar och flickor.....	8
3.4 Flickors och pojkars prestationer i skolan.....	9
3.5 Genusfällor	12
3.6 Roller som flickor och pojkar ges och tar	12
3.7 Härskartekniker	15
3.8 Sammanfattning av bakgrund.....	16
4. Metod	18
4.1 Val av metod	18
4.2 Urval av skola och undersökningsobjekt	19
4.3 Etiska övervägande	20
4.4 Genomförande	21
4.5 Tillförlitlighet och giltighet	22
5. Resultat.....	23
5.1 Vad är genuspedagogik?	23
5.2 Genus och jämställdhet	23
5.3 Arbetar pedagogerna jämställt med eleverna?	24
5.4 Hjälpfröknar	25
5.5 Hur arbetar pedagogerna med genuspedagogik?.....	25
5.6 Observation	27
Klass A	27

Klass B	29
6. Diskussion	31
6.1 Resultatdiskussion	31
6.2 Diskussion kring frågeställningarna	33
6.3 Metoddiskussion.....	34
6.4 Vidareforskning.....	35
6.5 Slutdiskussion.....	35
7. Litteraturförteckning	37
Bilaga 1	1
Bilaga 2	2
Bilaga 3	3

1. Inledning

Wernersson säger att det finns studier som visar att flickor och pojkar presterar olika i skolan. Flickor har bättre betyg än pojkar i de flesta teoretiska ämnen, pojkar har oftast varit duktiga inom specialområden som idrott och hälsa och teknik. I början av 1970-talet när man började studera flickor och pojkars prestationer i skolan så var flickor väldigt begränsade i sin utbildning. På 1970-talet började man arbeta för att stärka flickor i skolan det har givit resultat på det viset att överlag är det flickor som presterar bäst i skolorna idag. (Wernersson, 2007) Pojkar däremot har inte utvecklats i sitt studerande, i stället är det många pojkar som hamnar efter och har svårt att hänga med i skolan. Våren 2013 gav tidskriften *Mama* ut en artikel skriven av Kim Wadström *Pojkar – det svagare könet* där har hon intervjuat olika professorer och forskare om att just pojkar inte hänger med i skolan, det är flickorna som presterar bäst och samtidigt hjälper till att hålla reda på de stökiga pojkarna. (Wadström, 2013)

Många skolor runt om i Sverige anser att de inte behöver ändra sitt beteende gentemot flickor och pojkar då de anser att eleverna har en bra harmoni med varandra. (Svaleryd, 2002) De vill ändå kunna titulera sig som en skola som arbetar med genuspedagogik. Tittar man närmare på skolsituationen ser man att flickor och pojkar inte är integrerade med varandra, flickor och pojkar leker på varsitt håll. Studier visar att barn oftast väljer att vara tillsammans med ett barn av samma kön. Redan i förskolan när barn blir medvetna om vilket kön de är väljer de att leka med barn av samma kön. Barn blir behandlade på olika sätt beroende på vilket kön de är och därmed lär de sig olika färdigheter och kan ha svårt att leka med barn av andra könet. Synen som man har på barn enligt Wadström är att flickor är lugna och gör som de blir tillsagda, medan pojkar är busiga och stökiga. (Wadström, 2013) Pedagogen är van att behöva säga till pojkarna när de inte gör som de har blivit tillsagda, eller är för stökiga. Pojkens behov ska tillgodoses så snart som möjligt så att han inte skapar ett orosmoment i det pedagogiska rummet. (Svaleryd, 2002) Detta är på grund av att flickor och pojkar har behandlats på olika sätt i alla tider. Vi växer upp med att få veta att det är skillnad på att vara kvinna eller man. Det har varit viktigt att föra dessa normer vidare. (Hedlin, 2006) Flickor har fått agerat hjälpfröknar och stötdämpare mellan pojkar och fått lära sig att ta ansvar för sina handlingar redan från mycket låg ålder. (Wahlström, 2003)

Vi kan titta närmare på nästan vilken situation som helst. Låt oss välja bakning som exempel. Alla flickor och pojkar är med tillsammans. Är det inte otroligt att

en pedagog lyckas baka med 10-15 barn på en gång! Att baka tillsammans med barnen är en underbar stund och ett gyllene tillfälle att öva färdigheter och kunskaper. För vissa barn kanske det är den enda möjligheten att få lära sig om bakning och att vara tillsammans. Men hur går det till att baka med en så stor barngrupp? Självklart satt de varannan flicka och pojke. Peter och Lars satt dessutom närmast bakmaskinen så att de kunde hållas lugna med att sköta apparaten. Karin och Linda var snälla och rara när de hämtade sockret som pedagogen glömt. De gav henne utrymme att passa pojkarna och bakmaskinen. Flickor fick alltså hjälpa pedagogerna med att springa ärenden och fungera som buffert mellan pojkarna. Pojkarna fick ensamma stå i centrum och öva färdigheter som det egentligen var meningen att hela gruppen skulle ta del av. (Wahlström, 2003)

Wahlström berättar att det finns forskning visar att flickor inte får sina behov tillgodosedda i lika stor utsträckning som pojkar. I samlingar ser pedagogerna efter observation av varandra, att pojkarna fick respons på vad de berättade under samlingen, medan flickorna fick väldigt lite eller ingen respons alls. (Wahlström, 2003) Wernersson menar att det finns forskning som visar att flickor och pojkar inte har samma fokus i skolan. Flickor har utvecklats i sitt lärande medan pojkar har stannat kvar med sina ämnesområden där det är förväntat att de ska kunna prestera bra ämnen som idrott och teknik till exempel. Flickor har över tid blivit bättre och bättre i skolan, har skapat sig kunskap inom flera ämnen. Detta är vad man har arbetat för, att stärka flickor i deras utveckling inom skolan. (Wernersson, 2007)

Med utgångspunkt i detta ämnar denna studie undersöka om skolan i praktiken arbetar med genuspedagogik och för jämställdheten bland flickor och pojkar. Undersökningen genomförs med observationer av två förskoleklasser på samma skola samt intervjuer med de pedagoger som arbetar med dessa barn.

1.1 Utgångspunkt

Det är viktigt att vi ger alla barn samma möjligheter till att utvecklas i sig själva. Vi ska inte hindra ett barn bara för att barnet inte gör det som faller inom de ramarna som den borde. Vill en pojke klä sig i klänning för att han vill vara fin ska vi uppmuntra honom till det. En flicka som klättrar i träd behöver inte extra tillsyn för att hon skulle kunna göra illa sig. Vi måste låta alla barn få prova på och vara framåt. I boken *Ge ditt barn 100 möjligheter istället för 2* skriver de om hur vi ska göra för att undvika att hamna i olika så kallade genusfällor. (Henkel

& Tomicic, 2009) Hur vi vuxna agerar om det är någon som hamnar utanför genusramarna. Vi kanske inte är medvetna om vilka genusramar vi har förrän någon bryter mot dem och är annorlunda. Alla individer i samhället påverkas av hur andra ser på dem. Det är dags att vi bryter det som är tryggt och traditionellt. Vi måste sätta nya ramar och skapa nya normer och försöka att acceptera varandra för vad den personen är utan att personen ska behöva stanna inom några ramar. Vi behöver börja med barnen så tidigt som möjligt. Jag vill studera genusarbete i förskoleklassen eftersom att det är den första kontakten som eleverna får med skolan idag.

2. Syfte och forskningsfrågor

Studiens syfte är att undersöka hur några pedagoger som arbetar på en skola, som nyligen har börjat arbeta med genuspedagogik, arbetar med genusfrågor. Samt hur de själva ser på sitt arbete med dessa och om de anser att de har tillräckliga kunskaper om genuspedagogik.

Mina frågeställningar är:

Anser pedagogerna att de vet vad genuspedagogik är?

Anser pedagogerna att det finns någon skillnad på genuspedagogik och jämställdhet?

Hur arbetar pedagogerna med genuspedagogik?

Arbetar pedagogerna jämställt med eleverna?

3. Bakgrund

I bakgrunden presenteras skolans styrdokument angående jämställdhet. Därefter redovisas forskning kring genuspedagogik och jämställdhet. Vilket följs av skillnader och likheter mellan flickor och pojkar, samt deras prestationer i skolan, samt vad det finns för genusfallor. Det fortsätter med vilka roller flickor och pojkar kan få i skolan samt olika härskartekniker som man kan finnas i skolan.

3.1 Skolans styrdokument

Skolan har stadgar som de ska följa i sitt arbete med eleverna på skolan. I skollagen står det följande:

Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan skall motverka traditionella könsmönster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. *(Skolverket, Läroplan för förskolan Lpfö 98, 2010)*

Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan och de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster. Den skall ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet. *(Skolverket, Läroplan för förskolan Lpfö 98, 2010)*

Det står klart och tydligt att förskoleklassen ska motverka traditionella könsmönster i skollagen. Detta har funnits sedan 1994, men det är först på senare år som pedagoger i förskolor och förskoleklasser har börjat uppmärksammat detta.

3.2 Genuspedagogik och jämställdhet

Genuspedagogikens syfte är att skapa jämlikhet och jämställdhet mellan individer och grupper, oavsett kön, social bakgrund, etnisk härkomst eller sexuell läggning. Inom genuspedagogiken finns en strävan att komma ifrån tankarna att egenskaper och uppgifter skulle vara givna av naturen. Man vill undvika att kategorisera elever och istället bemöta eleverna individuellt och på detta sätt öka elevens möjlighet till lärande. Om kön kan bemötas

på ett professionellt sätt kan detta hjälpa till i situationen som rör pojkarnas låga skolintresse och därmed lägre betyg. (Wahlgen, 2009) Wadström anser att genuspedagogik handlar om att som pedagog i skolan arbeta med att låta flickor och pojkar få göra vad de vill, utan att rätta dem om de gör något som vi i dagens samhälle uppfattar som typisk manligt eller typiskt kvinnligt. Eleverna ska inte hindras i sin nyfikenhet. Det är viktigt att samhället inser att alla ska ha samma möjlighet till att utvecklas som individ. Pojkar ska inte bli prioriterade för att de ska få sina behov tillgodosedda så snabbt som möjligt och flickor ska inte behöva agera hjälpfröknar för att underlätta pedagogernas arbete. (Wadström, 2013) Connell berättar att barn lär sig tidigt att följa normerna är något bra. Genom att följa normen får man belöning och positiv respons genom leenden och gillande från kamraterna. Om normerna bryts möts man av negativ respons genom rynkande pannor eller förebrående röster. (Connell, 2002)

Genus är en social konstruktion menar Connell. Genus handlar om hur samhället förhåller sig till människokroppen och vilka konsekvenser detta får både i vårt privatliv och för mänsklighetens framtid. (Connell, 2002, s. 22) *Genus är någonting som faktiskt görs, och som görs i det sociala livet, inte någonting som existerar före det sociala livet.* (Connell, 2002, s. 78)

Connell menar att för de flesta människor är det de sociala erfarenheterna som avgör om du är en ”kvinna” eller en ”man”. Det genomsyrar hela vårt liv från vår uppväxt till hur vårt familjeliv och våra sexuella relationer ser ut. Redan i spädbarnsålder delas barn upp som pojkar och flickor genom att de har rosa eller blå bebiskläder. Det förväntas att de barn som har blå kläder ska bete sig annorlunda jämfört med de barn som bär rosa då de ska vara starkare, tuffare, mer krävande, aggressiva och energiska. Medan de barn som bär rosa förväntas vara mer passiva och medgörliga och dessutom sötare. De barn som bär rosa får senare lära sig att ta hand om sitt utseende och vara artiga och snälla. Under uppväxten får barnen lära sig genom positiv uppmärksamhet vad de gör rätt och med negativ uppmärksamhet om de gör fel. På det viset lär de sig hur de ska bete sig i samhället. Detta följer barnet genom hela uppväxten vilket gör att barnen själva visar varandra vad som är rätt fel. (Connell, 2002)

Hedlin säger att jämställdhet handlar om att vi ska låta könen ha samma villkor. Att de ska få samma möjligheter och ha lika höga krav på sig. Vi ska inte se någon skillnad bara för att det är typiskt att pojkar är mer stökiga och därför mer accepterat att de inte presterar lika bra som

flickor, som i sin tur får en stor press på sig att de måste kunna prestera med perfektion för att få ett bra resultat. (Hedlin, 2006)

Hedlin menar att jämställdhet är ett begrepp som människor ställer sig positiv till. De flesta människor har en egen bild av vad jämställdhet är. En kan anse att det handlar om att det ska vara jämn fördelning mellan könen exempel om man har en klass med hälften flickor och hälften pojkar då har man en bra jämställdhet i klassen. En annan menar att båda flickor och pojkar ska komma till tals i klassrummet då är det jämställt. Enligt en tredje handlar det om att vi måste syna våra föreställningar om kvinnligt och manligt i skolan och i samhället och se vilka konsekvenser de får. Det är det tredje påståendet som Hedlin skriver om i sin bok *Jämställdhet – en del av skolans värdegrund*. (Hedlin, 2006) Hedlin säger att jämställdhet handlar om förhållandet mellan kvinnor och män. I en skola där man ska arbeta med att öka jämställdheten är det viktigt att alla som arbetar är medvetna om vad begreppet innebär, att alla arbetar mot samma mål. Jämställdhet som begrepp har både en kvantitativ och en kvalitativ dimension. Den kvantitativa aspekten strävar efter en någorlunda jämn könsfördelning. Den kvalitativa aspekten syftar på lika villkor att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, skyldigheter och rättigheter inom livets alla väsentliga områden. Under 1970-talet strävade man efter att det skulle vara kvantitativt, att det skulle bli en jämnare fördelning av manligt och kvinnligt i arbetslivet. Idag strävar man mer efter att det ska vara en mer kvalitativ aspekt, främst att kvinnor och män ska ha lika villkor, och detta är också det centrala i skolans jämställdhetsarbete. *Målet är att män och kvinnor ska ha samma möjligheter, skyldigheter och rättigheter, inte bara formellt utan reellt*. (Hedlin, 2006, s. 12)

Genuspedagogik innebär att man arbetar för att flickor och pojkar ska få samma förutsättningar i skolan. (Wahlgen, 2009) Hedlin anser att pedagogerna ska inte döma ett barn som väljer att överskrida de genuseramar som finns och som många människor lever efter idag. Jämställdhet handlar om att arbeta för att det ska vara samma villkor för kvinnor och män samt att det inte ska finnas någon skillnad mellan könen. (Hedlin, 2006)

Svaleryd menar att de som vill börja arbeta med genus ser inte att det är något problem med genus på sin arbetsplats, de vill följa trenden som är idag och göra vad många andra gör. (Svaleryd, 2002) Svaleryd berättar att skolan ser att eleverna är nöjda och glada och fungerar i harmoni med varandra. Vad de inte lägger märke till vid första anblicken är att anledningen till att eleverna verkar vara så harmoniska är för att eleverna följer de könsmönster som förväntas av dem. Pojkar leker aktiva lekar och flickor leker lugna lekar. Svaleryd berättar

om, då hon har blivit ombedd att komma till skolor för att föreläsa för dem. (Svaleryd, 2002) Svaleryd anser att det som behöver ändras hos pedagogerna är hur de ser på flickor och pojkar. Eftersom att de är vana med att flickor och pojkar ska bete sig på det viset som de uppvisar när de upplever att eleverna är i harmoni med varandra.

Bondestam har studerat och analyserat forskning om jämställdhet i skolan. Han har studerat material mellan 1969 och 2009, forskningen sträcker sig därför över 40 år. I början handlade forskningspublikationerna främst om jämställdhet för flickor i skolan. På 1980-talet började det handla om flickor och/eller pojkar i skolan. Under 1990 talet ökade forskningen om pojkar i skolan, för att idag utgöra nästan lika stor andel om flickor och pojkar. Från 1990-talets mitt har det endast skrivit ett fåtal publikationer som enbart handlar om flickors jämställdhet i skolan. I stor del när man har forskat om pojkar i skolan har det handlat om pojkar med svårigheter. Publikationer på senare år har handlat om att pojkar får bemärkelsen att det läggs för stort fokus på dem i skolan. (Bondestam, 2010)

Bondestam skriver att begreppet jämställdhet uppkom i början av 1960 talet. (Bondestam, 2010) Det handlade i början om att kvinnor ska ges ekonomisk självständighet, rätten till sin egen kropp och sexualitet, rätten till kontroll över reproduktionen med mera. Över tid har begreppet fått ett vidare tillämpningsområde. Skolan ha förändrats mycket om man ser tillbaka i tiden. 1978 ansåg man att det var bättre att vara pojke när man gick i skolan på grund av genusordningen, då hade män en tydligare yrkesroll i arbetslivet och i hemmet. Kvinnan skulle hålla på med hushållsarbete eller arbeta med att ta hand om andra individer i samhället. På 1970-talet började kvinnor slå sig fria för att ta en större plats i samhället. (Bondestam, 2010) Hedlin berättar att när det gäller genus och jämställdhet är det oftast kvinnor som lyfter fram dessa frågor, det finns män som jobbar med att det ska vara mer jämställt i samhället också men de vill samtidigt inte bli av med de fördelar som de har av att vara män. (Hedlin, 2006, s. 39)

3.3 Skillnader/likheter mellan pojkar och flickor

I boken *Motorik, lek och lärande* skriver Jagtøien, Hansen, & Annerstedt om vad det finns för skillnader mellan pojkar och flickor i utvecklingen. I början när barn är nyfödda är det väldigt svårt att se skillnader på flickor och pojkar, det enda som skiljer är just könet. Barnet är en egen individ och inget barn är den andra lik även om de skulle vara av samma kön. Barnet går igenom samma utvecklingsfaser i livet. Enligt Jagtøien, Hansen, & Annerstedt kan man se att flickor är lite bättre på att sitta stilla och göra lugna saker som pojkar inte klarar av i många

fall. Pojkar är lite mer stökiga i början av skolåldern. Alla barn som sagt går igenom samma utvecklingsfaser men hur snabba de är i sin utveckling kan skilja lika mycket mellan barn av samma kön på samma sätt som det skiljer mellan pojkar och flickor. Det som avgör hur väl utvecklat ett barn blir är dess arv och miljö. Hur omgivningen bemöter ett barn spelar stor roll för hur barnet kommer att utvecklas i framtiden. Boken tar upp hur barn utvecklas i olika faser av livet. (Jagtøien, Hansen, & Annerstedt, 2002) Upp till tio års ålder kan man se att det är väldigt liten skillnad rent motoriskt och fysiskt i kroppen mellan flickor och pojkar. Först när barnen når puberteten börjar det bli skillnader i kroppen bland flickor och pojkar. Mellan 10 och 16 år ser man att pojkar tenderar att vara mer tävlingsorienterade och flickor är mer intresserade av samvara och goda relationer. (Jagtøien, Hansen, & Annerstedt, 2002)

Connell har läst en studie av Barrie Thorne där hon har observerat en skola för att se hur eleverna agerar ur ett genusperspektiv. Den viktigaste lärdom Connell får från den studien är att barn är väldigt aktiva i sitt utforskande av genus. De yngre barnen ser och lär av de äldre barnen. Självklart blir barn påverkade av vuxenvärlden, de ser hur vuxna beter sig och vad de vanligtvis gör. Barnen lär sig att det är skillnad på att vara flicka och pojke och att det är bäst att hålla sig till vad andra gör. (Connell, 2002)

3.4 Flickors och pojkars prestationer i skolan

Wernersson skriver att flickors och pojkars olika sociala genusordningar leder till att dessa har olika fokus i skolan. Flickor tenderar att ha ett brett analytiskt område som svenska, engelska och samhällsorienterade ämnen, medan pojkar utvecklar specialiseringar på ett smalare område som idrott och teknik. Flickor har med tiden utvecklats och förbättras ständigt inom de områden som tidigare ansetts vara manliga. Pojkarna har däremot stannat kvar inom sina specialområden. En anledning menar Wernersson kan vara att skolan inte tidigare har gynnat flickor i lika stor utsträckning tidigare som den gör idag. Den sociala genusordningen har ändrats. (Wernersson, 2007, s. 22)

Wernersson påstår att flickors prestation i skolan har kommit så pass långt på områden där dem traditionellt har varit i underläge har förbättrats, medan motsvarande inte har hänt för pojkar. Därför tycker hon att pojkar därmed inte längre är den självklara normen.

(Wernersson, 2007, s. 23) Internationellt har detta väckt en stor oro och det har hävdats att jämställdheten har drivits för långt. (Wernersson, 2007, s. 23)

Van Houtte anser att en förklaring till att flickor och pojkar presterar olika i skolan är deras attityd till skolan. Han säger att olika studier visar att flickor har en positivare attityd till skolan än vad pojkar har. Flickor gör sina läxor i större utsträckning än vad pojkarna gör och stör mindre i klassrummet. Han menar att flickor har en inställning att de behöver vidareutbilda sig och därför har de en stor press på sig i skolan. Van Houttes studie visar också att pojkar tenderar att skolka mer från lektionerna, de studerar inte lika hårt och har lättare för att bli distraherade. Flickor behöver inte lika mycket uppmuntran till att prestera. En annan förklaring är det sociala livet. Det anses inte vara "coolt" att plugga. (Van Houtte, 2004) En pojke vill inte få stämpeln plugghäst. Enligt Van Houtte betyder det mycket för pojkar i tonåren att prestera inom något sportområde och för flickor i samma ålder är det viktigt med utseende, men flickor tycker att det är godtagbart att studera hårt och så länge de kan göra coola saker utanför skolan är det okej att vara duktig i skolan. Studien som Van Houtte har gjort visar att pojkar bryr sig mycket om hur de uppfattas bland sina vänner i sina studier, medan flickor inte bryr sig lika mycket om det när det gäller att prestera i skolan. (Van Houtte, 2004)

Svaleryd anser att det är viktigt att arbeta med att öka barns självförtroende, självkänsla och självtillit. Ett barn som har en bra självkänsla vet vad den är bra på och har en bra bild av sig själv. Ett barn med dålig självkänsla har ofta fått höra negativa saker om sig själv. Att den är dålig på att lyssna, inte kan sitta stilla eller att denne är allmänt stökig. Den bild som vi har av oss själva påverkas av de positiva och negativa reaktioner som vi får av andra. Om vi kan hjälpa barn att ge dem en tydlig bild av sig själv och få dem att tycka om den bilden kan barnet ägna sig åt lärande i skolan istället för att jaga bekräftelse. Först när man känner sig trygg i sig själv vågar man ge av sig själv. Självförtroende och självkänsla är grunden för detta. En pedagog måste ge barnet bekräftelse så att denne finner lust i att komma vidare i sin utveckling så att de lär sig hur det ska vara i interaktion med andra. Mår ett barn bra behandlar de även andra med respekt och värdighet. (Svaleryd, 2002)

Wadström har intervjuat professor Arne Jemelöv som säger att vi har låtit pojkar flyga under radarn för länge nu, genom att ursäkta dem med att de är pojkar. (Wadström, 2013)

Wernersson påstår att du kan gå in i vilket klassrum som helst idag och se en hop med högpresterande flickor och en hel drös med stökig och okoncentrerade pojkar. (Wernersson, 2007) Både Wadström och Wernersson påstår att flickorna får agera hjälpfröknar till pedagogerna och vara stötdämpare mellan pojkar som inte kan hålla sams. Flickor blir utnyttjade för att göra pedagogers arbete lättare. Det är viktigt att pedagogerna öppnar ögonen

för hur flickor och pojkar behandlas i skolan. Det måste börja ställas samma krav på eleverna i skolan oavsett om de är pojkar eller flickor. En studie gjord av Doctoroff, Greer och Arnold där dem undersöker vad som kan vara grunden till att ett barn har svårigheter i skolan, visar det som Wahlström har skrivits tidigare att pojkar oftast får negativ uppmärksamhet på sitt beteende. (Doctoroff, Greer, & Arnold, 2006) (Wahlström, 2003) Det är oftast den uppmärksamhet som de får och det blir vad dem söker sig till, därför kan det bli svårare att ta till sig det som dem ska lära sig för att de behöver söka bekräftelsen hela tiden. Detta hänger ihop med det Svaleryd skriver om, som jag nämner ovan, att barn som har en dålig självkänsla behöver jaga bekräftelse hela tiden. (Svaleryd, 2002) Om de lär sig att de får uppmärksamhet genom att vara stökiga och inte har fått uppmärksamhet på annat vis tidigare, då gör dem som de har lärt sig.

I en sökning på genus och jämställdhet i skolan får man upp många träffar som handlar om idrott. I stora drag verkar idrotten vara det ämne som man mest jämför flickor och pojkar i, då idrott och hälsa är det ämne som pojkar är bättre i. Svender skriver en artikel där hon tar upp idrottsrörelsens satsning på flickor, där skriver hon om att det satsas för lite på flickor inom idrotten. (Svender, 2009) Flickor har dåligt självförtroende och vill inte tävla eller behöver stärkas för att kunna det. Flickor är inte som pojkar och man måste ändra på den befintliga verksamheten för att anpassa den för flickor. Den man lägger skulden på är flickorna, eftersom att dessa inte är normen. Det är då inte så konstigt att flickor inte vill satsa på idrott. Svender ger ett förslag att man ska låta flickor och pojkar få träna och tävla ihop och bli bedömda som individer i stället för vad de har för kön så kan det bli lättare för tjejer att vilja satsa på idrotten.

Redelius har skrivit en artikel "*Genus och skolframgång i ämnet idrott och hälsa*". (Redelius, 2009) Där har hon observerat och intervjuat elever om ämnet idrott. I en observation som hon gör på en idrottslektion ser hon att läraren har olika förväntningar på vad eleverna ska kunna beroende på om de är flickor eller pojkar som ska prestera. Läraren har satt upp olika betygsgränser för eleverna beroende om de är flickor eller pojkar. Läraren anser att pojkar är bättre fysiskt än vad flickor är, dennes inställning gör att flickor presterar sämre eftersom att de inte behöver anstränga sig. Idrott och hälsa är det ämne i skolan som pojkar har förväntningen på sig att vara duktiga och göra en god prestation. Enligt Redelius är flickor bättre på övriga ämnen för det är vad man förväntar sig av dem. Det ger inte någon hög status för pojkar att prestera bra i teoretiska ämnen. Detta kan man även se i andra länder inte bara i Sverige. (Redelius, 2009)

Eftersom att de finns en del studier som Wenersson tar upp där det visar att det är stor skillnad på prestation mellan flickor och pojkar har Burusic, Babarovic & Seric gjort en studie i Kroatien för att se om pedagogens kön spelar roll i elever prestation i skolan. (Wenersson, 2007) (Burusic, Babarovic, & Seric, 2011) Eftersom att det är mest kvinnor som undervisa i skolorna tror man att det kan vara en orsak till att flickor presterar bättre. En undersökning gjord av UNESCO visade att kvinnliga lärare hade bättre presterande elever än vad manliga lärare hade. Kvinnliga lärare var bättre på att berömma sina elever och vara mjukare i sitt beteende än männen vilket kan vara orsaken till att eleverna presterade bättre. Däremot fick de inte fram att pedagogens kön spelade någon roll i flickor och pojkars olika prestationer i skolan, flickorna är generellt bättre än pojkarna. (Burusic, Babarovic, & Seric, 2011)

3.5 Genusfällor

Henkel och Tomicic berättar att det är lätt när man arbetar med barn att man hamnar i genusfällor. Oftast pratar man med pojkar och flickor på olika sätt. De blir sedda på olika sätt eftersom att de är av ett visst kön. Det finns många genusfällor i samhället och i skolan. (Henkel & Tomicic, 2009) Wahlström påstår att i alla tider har flickor fått agera hjälpfröknar och när man har tagit en närmare titt på situationen så ser man att pedagoger har bett flickor om hjälp med att hämta saker som har saknats eller agerat buffert mellan bråkiga pojkar. Pojkar får ofta höra sitt namn i en negativ term. De får ofta höra att de inte duger till bara för att de är pojkar. Wahlström påstår att det är mer accepterat för pojkar att göra ett slarvfel i skolan än vad det är för flickor. Det förväntas att flickor ska vara perfekta och att de inte ska göra slarvfel. Hon berättar om en tjej och en kille som går på gymnasiet som är lika duktiga i skolan kunskapsmässigt. De ligger båda två på ett MVG i ett ämna men om tjejen gör ett slarvfel riskerar hon att sänka sitt betyg till VG medan killen som gör samma slarvfel får behålla sitt MVG med hjälp av sin charm säger han till läraren ”Ja, det är lätt att missa, men du vet att jag kan”. (Wahlström, 2003, s. 16) Redan i förskolan får flickor lära sig att prestera dubbelt upp eftersom att de även ska leva upp till normen att vara pojke. (Wahlström, 2003)

3.6 Roller som flickor och pojkar ges och tar

Wahlström anser att det är få människor som tänker på är att våra barn sätts i ett fack om det är en flicka eller en pojke. Redan när man vet vad det är för kön på ett litet barn finns det olika förväntningar på denne. (Wahlström, 2003) En flicka ska sitta i knä hos mamma och pappa och vara försiktig så att hon inte gör sig illa. Om hon gör något så har hon stora förväntningar på sig att hon ska lyckas och göra det med perfektion. Om flickan bygger med

klossar och för första gången lyckas med att lägga tre klossar på varandra ska man vara försiktig med det och visa upp hur duktig hon är som lyckades med detta. En pojke får utforska sin omgivning. Han får försöka sig fram till hur saker ska fungera, om han gör sig illa på vägen gör inte så mycket eftersom att han ska lära sig att vara tuff. Om en pojke skulle prestera genom att bygga upp ett torn med tre klossar går man fram och förstör tornet för honom, han får bygga upp igen och träna på sina färdigheter. Det som den vuxna visar pojken är att det är okej att förstöra andras torn. Kan detta vara början till den respektlöshet som så många pojkar visar inför andras alster? (Wahlström, 2003, s. 23)

Wahlström berättar i sin bok om vilka roller barnen fick efter att pedagogerna har gjort observationer på varandra vid olika tillfällen. De såg ett återkommande mönster.

Flickor

Leker nära vuxna och görs ständigt beroende av vuxna.

Leker i par, har relationer med en i taget.

Tränas till anpassning och försiktighet.

Övar separationer.

Ges och tar roller som stötdämpare och hjälpfröken.

Tillgodoser andras behov.

Har ett starkt rättvise- och likhetstänkande.

Identiteten baseras på relationer och likheter med andra.

Får mycket kroppskontakt med vuxna.

Beskrivs som hjälpsamma, duktiga, lydiga och hänsyn i leken och i vuxenledda aktiviteter.

Tränar finmotorik.

Undviker konflikter, tar motgångar personligt och får skuld känslor.

Språket används till känslor, relationer och upplevelser.

Visar passivitet och lydnad i stället för att ta egna initiativ.

Är aldrig huvudpersoner, inte ens i sitt eget liv.

Pojkar

Leker på distans från de vuxna, visar oberoende och självständighet.

Leker i stora grupper.

Tar och ges rollen som ledare.

Har stark jaguppfattning, undviker svaghet, blir modiga.

Tar för sig

Befinner sig på någon position i pojkgruppens tydliga hierarki.

Identiteten baseras på negativa kommentarer och förmaningar samt avståndstagande från allt kvinnligt.

Undviker kroppskontakt med vuxna.

Utvecklar aggressioner.

Experimenterar och testar.

Är tävlingsinriktade, prestationsinriktade och tänjer på regler och gränser.

Agerar direkt och handgripligen vid konflikter.

Ges mycket negativ uppmärksamhet.

Tränar initiativförmåga, grovmotorik, ledarskap och hierarki i lek och vuxenledda aktiviteter.

Deras språk handlar om mätbara ting, helst stora, och innehåller diverse ljud.

Är aktiva. (Wahlström, 2003, ss. 82 - 83)

Flickor och pojkar blir behandlade på ett visst sätt ut efter deras kön. Detta kan man se påverkar hur barn är och upplever varandra. De blir präglade att tycka och tänka på ett visst sätt redan i förskolan, vilket man kan se i följande stycke.

Holm har skrivit ”*Relationer i skolan, en studie om femininiteter och maskuliniteter i åk 9*”. Där har hon intervjuat och observerat två niondeklassare om vad de anser om flickor och pojkar i skolan. Eleverna säger att de anser att det är jämställt mellan pojkar och flickor. Eleverna upplever att pojkarna blir tillsagda mer av läraren men det är dem som är mer stökiga i klassen också. Eleverna anser att de blir behandlade som individer och att det inte alls beror på att de är just av ett visst kön som skulle vara orsaken till tillsägelseerna. Pojkar är helt enkelt mer omogna än vad flickor är. Flickor anses vara tysta, mogna och välanpassade de gör vad som förväntas av dem. Därför får också flickor mer ansvar i skolan för att de kan bete sig på ett moget sätt berättar eleverna. För dessa elever är det en norm att flickor är mer skötsamma och pojkar är bråkiga och stökiga, det är inte alls konstigt för dem. Det är också vad de har uppfostrats till att tänka i hela sitt liv. (Holm, 2008)

Hedlin skriver i sin bok *Jämställdhet* hur vi som är uppvuxna i Sverige har skolats in i den här kulturen om vad som är manligt och kvinnligt. Vi har redan från när vi var små fått lära oss

vad som är manligt och kvinnligt alla är vi ansvariga för att könsordningen bevaras och förs vidare. (Hedlin, 2006)

3.7 Härskartekniker

En norsk forskare och politiker vid namn Berit Ås har myntat begreppet härskartekniker. (Ås, 2004) Dessa beskriver olika sätt att utöva makt. Hon menar på att dessa olika tekniker kan användas och syliggöras i skolans arbete samt i samhället i stort. Det finns fem olika tekniker vilket är följande.

Osynliggörande

Det är att låta bli att se eller höra någons behov av eller försök att komma till tals. När en elev som gör som läraren har sagt till klassen, sitter stilla vid sin plats och räcker upp sin hand blir osynlig för att någon annan elev bara ropar ut sitt behov och får den hjälp som denne ber om. Det är att osynliggöra den elev som lyssnar på läraren.

Eller när pojkar blir tilltalade med sitt namn flera gånger även om det är för att tillrättavisa dem. Det är att osynliggöra flickor.

Förlöjligande

Att visa att någon är mindre värd genom att förlöjliga denne genom att håna, skratta, inte lyssna eller ironiskt härma det personen säger eller gör. Att helt enkelt göra sig lustig på dennes bekostnad. Någon vill göra ett framträdande för klassen, när denne gör det så sitter det någon i publiken som härmar och gör sig löjlig över det som personen gör för att få andra att skratta åt detta. En lärare som hjälper en elev innan denne har bett om det i sin iver att vara bemötande och vilja hjälpa till. Signalen till eleven blir att man inte tror att denna ska klara av uppgiften.

Undanhållande av information

Detta kan vara att inte tala om för alla vad man har kommit överens om. En grupp på fem elever ska tillsammans göra ett grupparbete varav tre stycken är närmare vänner med varandra och träffas utanför gruppträffarna och kommer in på prat om grupparbetet och kommer fram till hur de bör göra. Sedan när hela gruppen träffas så fortsätter dessa tre elever som att alla fem hade varit med tidigare utan att berätta något för de två som ej var med på den ”privata” träffen.

Dubbelbestraffning

När elever sitter lugnt och stilla i klassrummet och gör det som de ska får de ibland höra att de är för passiva och deltar för lite. Tar eleverna för sig får de höra att de ska koncentrera sig och göra det som de har blivit tillsagda, annars kan de riskera sina betyg och sin framtid.

Påförande av skuld och skam

Om en flicka blir utsatt för våldtäkt får hon höra att hon var för utmanande klädd eller var för full. Undermeningen blir att du får klär dig hur du vill och du får dricka vad du vill utan att det påverkar andras beteende. Alkoholpåverkan ses som en legitim ursäkt för att kunna göra saker som du annars inte brukar. Som kvinna kan du göra ovanstående, men du måste ta med i din beräkning hur du kan uppfattas och bemötas av andra. (Ås, 2004)

3.8 Sammanfattning av bakgrund

Flickor och pojkar har under lång tid behandlats olika av samhället både i skolan och i hemmet. I början av 1900-talet arbetade kvinnor för att få samma rättigheter som män. Under lång tid har man ansett att kvinnor inte har varit bra till mycket annat än att vara hemma och sköta hem och barn. Detta har man lyckats ändra på och kvinnor har fått mer och mer plats i samhället. Flickor har inte varit lika prioriterade i skolan som pojkar har varit så man började undersöka vad man kunde göra för att ändra på detta. Man har hjälpt flickor att bli bättre i skolan och det har resulterat i att de är dem bäst presterande eleverna i skolan. Men då har pojkar hamnat i skymundan, det har inte lagt så mycket fokus på att pojkar ska prestera bra i skolan för det har anses att det inte har behövts. Pojkar har ofta fått negativ uppmärksamhet för att de har gjort något som är fel. De har inte fått lära sig att visa sina känslor öppet, de har fått lära sig att betar jag mig illa så får jag uppmärksamhet och den hjälp som jag vill ha. Medan flickor har fått varit dem som har hjälpt sina fröknar att bistå pojkarna. De har vuxit upp med att de ska hjälpa pojkarna att lyckas, samtidigt som de ska kunna prestera på bästa sätt. Detta är något som pedagoger inom skola och barnomsorgen har börjat inse att det gör, de har börjat agera för att barn ska få vara individer. Att de ska få växa upp med alla möjligheter och inte behöva vara begränsade i sina könsroller som de har blivit tilldelade. På senare tid har man börjat inse att pojkar inte presterar lika bra i skolan som flickor och att flickor har ett stort krav på sig att alltid göra sitt bästa.

Studiens syfte är att undersöka hur några pedagoger som arbetar på en skola, som nyligen har börjat arbeta med genuspedagogik, arbetar med genusfrågor. Samt hur de själva ser på sitt arbete med dessa och om de anser att de har tillräckliga kunskaper om genuspedagogik.

4. Metod

Nedan redogörs val av metod, urval av skola och undersökningsobjekt, Etiska övervägande, genomförande och tillförlitlighet och giltighet.

4.1 Val av metod

Undersökningarna som är gjorda i denna studie är kvalitativa då fokus har lagts på det material som jag har samlat genom att observera och intervjua informanterna. Det vill säga jag har fört anteckningar över det jag har observerat och intervjuerna följer en grundplanering som jag ej har följt slaviskt. (Repstad, 1999) Observation är att på distans studera en situation, där syftet är att studera en situation som är naturlig för objektet för att se hur de uppför sig. Du är som en fluga på väggen som ser situationen med objektiva ögon, du ska studera vad du ser utan att lägga in egna värderingar i vad som händer. (Repstad, 1999)

Det värdefulla med observationer är att de ger forskaren direkt tillträde till socialt samspel och sociala processer som intervjuundersökningar och textanalyser ofta bara kan ge indirekt och andrahandskunskap om". (Repstad, 1999, s. 23)

Det kan vara svårt att göra objektiva observationer då jag som människa läser in mer i situationen än vad jag ser. Att observera innebär att jag ska se och studera vad jag ser utan att anta att personen gör detta av en viss anledning. Jag vet inte vad personen i fråga tänker. (Repstad, 1999)

En kvalitativ intervju ska vara helhetsorienterad men samtidigt målinriktad. Det innebär att du kan vidareutveckla saker(kanske ämnen) som kommer upp under intervjun. För att få en bra struktur och inte för många irrelevanta utsvävningar krävs det en noggrann planering av intervjun. Även i kvalitativa intervjuer är det av intresse att kunna jämföra information som kommer från olika informanter. Jag har valt att spela in intervjuerna då det blir lättare att följa med i de svar jag får av pedagogerna och därmed ställa följdfrågor. Samt att det blir lättare att föra en dialog kring frågorna. Efter intervjuerna har jag lyssnat och skrivit ner intervjuerna och sedan valt ut det jag anser vara det viktigaste och sedan förstört inspelningarna. (Repstad, 1999)

4.2 Urval av skola och undersökningsobjekt

Skolan som jag har valt är en centralt belägen skola i en liten stad, där ett övervägande antal elever har invandrarbakgrund. Det är även många barn med splittrade familjeförhållande som går på denna skola. Valet av skola har jag gjort för att de arbetar aktivt med genus då många av pedagogerna, rektor och utvecklingsledare har gått en fortbildning i detta. Detta är ett fortgående arbete som de kommer att arbeta med och fortsätta att utbilda sig i, då de anser att det är ett viktigt ämne. En skola med en så mångsidig bakgrundsbild kan ge en klar uppfattning av vad fördelen med genuspedagogik är. Eftersom att många av eleverna kommer ifrån länder där kvinnor inte alls har samma rättigheter som kvinnor i Sverige har. Där de anser att det är stor skillnad på om man är kvinna eller man. På en sådan central plats som skolan är i ett barns liv är det bra att visa att man arbetar aktivt med att överbygga skillnader genom att arbeta med jämställdhet.

Jag har valt att göra min undersökning på den skolan där jag också har haft min verksamhetsförlagda utbildning, vilket gör att jag är bekant med informanterna. Repstad säger det att det är svårt att upprätthålla distans och opartiskhet när det är människor som man känner som är en del av undersökningen. (Repstad, 1999) Att det är lätt att man gör en självinsur för att hålla sig på god fot med informanterna. Jag anser att när man har en tidigare relation med informanterna kan man komma närmare kärnan av det man vill undersöka eftersom det från början av intervjun finns en uppbyggd tillit. En sådan relation skulle annars behöva byggas upp på plats för att få den intervjuade bekväm och få så ärliga och klara svar som möjligt. Det är dock viktigt att tänka på i skrivandet att det inte är något personligt emot informanterna, men att det är mina observationer, vad jag ser och har fått reda på av mina informanter.

Studien undersöker två förskoleklasser på samma skola. Jag anser att när eleverna är sex år har de en bra bild av hur samhället ser ut och vad det finns för förväntningar på dem. Därför är det viktigt att pedagogerna visar dem redan här att det är okej att vilja vara annorlunda. Med det menar jag att det kan finnas pojkar som vill göra saker som annars flickor skulle hålla på med. Det är oftast mer okej om en flicka vill göra "pojksaker" men inte alls lika accepterade att en pojke vill göra "flicksaker". Det måste bli en förändring i detta tänk, bästa platsen att skapa dessa förändringar är i skolan så tidigt som möjligt. Detta är en av anledning till att Wahlström valde att börja med sitt genus arbete på sin förskola. (Wahlström, 2003)

Förra året gick dessa fyra pedagoger tillsammans med tio lärare på skolan en fortbildning i genus då skolan har valt att ingå i ett projekt som handlar om att bli mer jämställd och arbeta med genus. Inledandet av projektet ska de studera litteratur och granska varandra och sig själva. De anser alla fyra att kursen var bra och givande. Sofia tycker om att få höra hur andra har gjort och arbetat med genus samt att få ta del av deras erfarenheter. *Det är lättare att ta till sig något om man vet att det har fungerat för någon annan.* Lisa anser att det var bra att det fanns ett slutarbete som de skulle redovisa för övriga kursdeltagare. Det gjorde att alla blev mer engagerade i arbetet om genus.

Jag har som sagt intervjuat fyra kvinnor i olika åldrar. Det är tre förskolelärare de är i åldrarna 29,30 och 53 år. De har arbetat lite olika länge i förskoleklass. Kvinnan som är 53 år har arbetat i förskoleklass sedan 2004, innan dess har hon jobbat med barn i 14 år. Kvinnan som är 29 år har arbetat i förskoleklass med ett uppehåll på två terminer sedan 2007. Kvinnan som är 30 år har arbetat i förskoleklass sedan 2010. Den fjärde kvinnan är barnskötare, hon är 63 år och har arbetat i förskoleklass i 33 år, innan dess var hon på förskolan i 10 år. Dessa kvinnor arbetar bra med barn och jag kan se att de trivs med sitt jobb.

4.3 Etiska övervägande

I denna studie har Vetenskapsrådets fyra huvudkrav följts. (Vetenskapsrådet, 1990)

Informationskravet: Informanterna är informerade om vad syftet med denna studie är. De har fått information om de metoder som kommer att användas för att genomföra studien. De informerades om att deras medverkan är frivillig och att de när som helst kan välja att avbryta sin medverkan. Informanterna har undertecknat brevet som ett bevis för att de har läst detta.

Samtyckeskravet: Informanterna har givit sitt samtycke till att medverka i undersökningen. De har fått ett brev där all information om arbetet finns samt vart de kan få tag på mina uppgifter samt uppgifter till min handledare.

Konfidentialitetskravet: Informanterna är anonyma i studien. Den information som jag har fått in är bevarad på Högskolan i Gävle i 2 år efter att studien är gjord. Efter 2 år förstörs materialet.

Nyttjandekravet: De uppgifter som har kommit in från informanterna kommer endast att användas i denna undersökning.

4.4 Genomförande

Undersökningen inleds med att rektorn på skolan kontaktas. Valet av skola är gjord på grund av att det är en skola som arbetar aktivt för att elever och personal ska trivas på skolan. Både ledning och pedagoger arbetar för att få en bra skola. Denna skola har arbetat sig upp från att ha haft ett dåligt ryckte om sig att vara en skola med mycket bråk och dålig stämning. Rektor informerades om studiens syfte och gav sitt samtycke för att studien skulle få utföras på skolan. När jag har fått ett godkännande av rektorn går frågan vidare till de fyra pedagoger i förskoleklassen som är målet för denna studie. Dessa pedagoger får information om vad syftet för studien är och jag får ett muntligt godkännande av dem att de vill delta i studien. Sedan lämnade jag mitt brev (bilaga 1) till informanterna så att de har mina kontaktuppgifter samt min handledares uppgifter.

Därefter kommer vi överrens när jag ska komma och göra mina observationer och bokar tid för intervjuerna. Jag har valt att spela in intervjuerna då det är lättare att föra en diskussion utan att behöva föra anteckningar undertiden som intervjun fortgår. Som Repstad skriver kan bandinspelning vara lite konstlat i början av intervjun men under tiden glöms bandspelaren bort och en djupare diskussion kan föras mellan informanten och forskaren. (Repstad, 1999, s. 70) Dessutom är det en fördel att kunna gå tillbaka och lyssna på intervjuerna i efterhand, det kan hjälpa till att ge ett nytt perspektiv på intervjun och därför också ge en bredare bild av resultatet som presenteras. I observationen studeras om pedagogerna använder sig av genuspedagogik och arbetar jämställt med eleverna i bilaga 3 kan du se det observationsprotokoll som jag har använt mig av när jag har studerat pedagogerna. Jag har valt att observera dessa pedagoger under samling och ett undervisningstillfälle alltså vid två tillfällen i båda klasserna. Detta för att kunna få fram en så tydligt bild som möjligt av hur de arbetar med genus och jämställdhet.

Det är fyra kvinnor som jag intervjuar. De arbetar i arbetslag om två och två och varje arbetslag har en klass var. När eleverna har fri lek är båda klasserna tillsammans, de har samling och lektioner i olika klassrum. De två som arbetar i klass A är båda äldre och har arbetat med förskoleklass och tidigare i förskolan i 20-30 år. De har stor erfarenhet av att arbeta med barn. Den ena är utbildad förskolelärare med inriktning mot sexåringar. Den andra är barnskötare. I klass B arbetar det två yngre kvinnor som båda tog förskolelärarexamen nyligen. De har arbetat i förskoleklass i 3-5 år. I varje klass finns det ca 20 elever det är nästan lika stort antal flickor som pojkar i båda klasserna. Anledningen till att mina informanter är

kvinnor är på grund av att det inte arbetar någon man i förskoleklassen. Jag har valt att omnämna alla informanter som pedagoger, de fiktiva namn som jag givit dem är Lisa, Sofia, Magdalen och Anna.

Jag intervjuade varje pedagog en och en, detta för att jag ville få deras egen syn på genuspedagogik och jämställdhet. Intervjuerna tog cirka 30 minuter.

4.5 Tillförlitlighet och giltighet

En förutsättning för att läsaren ska kunna avgöra studiens tillförlitlighet och giltighet är att de teoretiska utgångspunkter som studien bygger på, urval av material samt tillvägagångssätt för bearbetning av data redovisas. Det ska således stå klart för läsaren både vilka resultat som studien utmynnat i och hur dessa resultat har framkommit. (Eneroth, 1984, s. 61)

Reliabiliteten i denna studie kan ses som hög då jag har valt att undersöka en skola som nyligen har börjat arbeta med genuspedagogik, det är svårt att få fram ett liknande resultat då pedagogerna kommer att utvecklas inom området. Detta val är grundat på att se hur en skola som nyligen har börjat arbeta med genuspedagogik använder sig av sitt material, samt för att se vad pedagogerna har tagit till sig av detta arbetssätt. Tillförlitligheten kan däremot höjas genom att det är samtliga pedagoger som arbetar i förskoleklassen som är informanter, samt att de får samma frågor vid intervjun.

Giltigheten i min studie är tillförlitlig då jag har utgått ifrån hur dessa fyra pedagoger arbetar med genus och jämställdhet i skolan, men ska inte ses som slutgiltig, då det konstant kommer ny forskning och nya aspekter som modifierar giltigheten i tidigare forskning. Samt att detta är i början av deras arbete med genuspedagogik i skolan.

5. Resultat

Jag har valt att skriva resultatet efter intervjufrågorna och observationerna. Då jag vill lyfta fram olika delar i intervjuerna som är viktiga för att besvara frågeställningarna. I diskussionen så sammanfogar jag resultatet och bakgrunden med hjälp av forskningsfrågorna.

5.1 Vad är genuspedagogik?

Alla fyra var överrens om vad genuspedagogik är. De anser att genuspedagogik är när man arbetar med individen. Genuspedagogik handlar om att se varje människa, inte dra alla av ett visst kön över samma kam. Att inte tänka att det är typiskt pojkar att bråkar och slåss. Lisa säger att *det handlar om att alla människor förutsättningslöst ska ha samma villkor så att de kan få utvecklas till egna individer.*

Lisa menar på att pojkar är så begränsade i sina känslor. Hon menar att flickor har redan det där sedan tidigare. Som pedagog är det viktigt att visa pojkar att de inte måste vara tuffa och hårda utan att de får visa känslor. Det kan man göra genom att ha aktiviteter där eleverna få öva på olika känslor. Det är bra som pedagog att prata med elevernas föräldrar och förklara vad det går ut på det som de arbetar med i skolan, att föräldrarna förstår att det arbetet som de gör är för att lyfta fram alla sidor hos deras barn. Det går inte ut på att pojkar måste ändra sig och bli flickor eller att flickor måste bli pojkar. De ska få vara som de själva är men de ska slippa ha begränsningar bara för att de är av ett visst kön.

De anser att det är bra att skolan har börjat arbeta mer med genus och jämställdhet då de vill få till en förändring i barnens tankar kring ämnet. De är alla fyra drivande i frågan och anser att det är intressant att arbeta med detta.

5.2 Genus och jämställdhet

Pedagogerna anser att genus och jämställdhet går hand i hand. Samt att det är viktigt att arbeta med dessa frågor. Lisa tycker att det är tungrott att arbeta med genus i skolan då hon inte anser att man har samhället på sin sida. Hon säger att i samhället är det norm att vara en man, detta tror hon beror på att den äldre generationen är inpräntade med att det ska vara så som det är och alltid har varit. Hon säger att förr var det mannen som skulle försörja familjen, kvinnan skulle vara hemma och ta hand om barnen och hemmet. Alla pedagogerna vill arbeta med sina barn så att de tillsammans kan få en förändring i samhället. Barnen är vår framtid, det är dem som kommer att fortsätta och bygga vårt samhälle. *Det är viktigt att vi i skolan sår frön och*

lär eleverna att tänka större. De ska få lära sig att det får göra vad de vill, de ska inte begränsas av vilket kön de har säger både Anna och Sofia. *Med vår hjälp kan eleverna ta hem tankarna och idéer så att de kan hjälpa sina föräldrar att vidga sina vyer.*

Magdalena sa att hon anser att jämställdhet mer handlade om att kvinnor och män ska ha samma lön i ett arbete. Att de hörde hemma mer på en arbetsplats än för elever i en skola.

Sofia anser att det är viktigt att vi inte sätter eleverna i olika fack. Som pedagog måste man ha en bred vy, att visa eleverna att de får vara som de vill vara i skolan. Sofia anser att Sverige i stort är ett land som vill sätta folk i olika fack, att de har svårt att acceptera en människa om denne inte har satts i ett fack.

Det är viktigt att vi inte reagerar olika om eleverna gör fel säger Sofia. Att vi inte bara för att det är en flicka som är busig inte säger till henne på ett sätt som visar att vi tycker att hon borde veta bättre bara för att hon är just en flicka. Hon ska få göra samma misstag och inte bli bedömd efter att hon är en flicka.

Alla pedagogerna anser att genus och jämställdhet går hand i hand. Tre av dem ansåg att jämställdhet är något som handlar om att få en bra balans mellan flickor och pojkar medan den fjärde tyckte att jämställdhet handlade om att kvinnor och män skulle ha lika löner. De vill alla fyra arbeta för att barnen ska få möta samma möjligheter i skolan, de ska bli sedda som individer.

5.3 Arbetar pedagogerna jämställt med eleverna?

Det kan vara svårt att nå ut till dem som är utanför skolan. Många människor har inte den vetskapen om vad genus och jämställdhet handlar om. *Flera föräldrar till pojkar är rädda att vi ska ändra på allt som pojkar är. Inte låta dem vara busiga eller leka krig,* berättar Anna. Hon säger också att det är viktigt att förklara för föräldrarna att de inte vill ändra på barnen, de vill bara hjälpa dem att få fler möjligheter. *Alla får möjlighet att vara tillsammans* säger hon.

Det finns många barn i klasserna som har föräldrar med en invandrarbakgrund. Anna berättade att de hade ett utvecklingssamtal med en pojkes pappa där hon berättade att pojken var lite busig och hade lite svårt för att sitta stilla och lyssna på dem när de försökte att undervisa för eleverna. Pappan svarar då – ja men han är ju en pojke, han är ingen flicka. Det måste du förstå. *Det kan vara lite svårt att jobba med dessa frågor när eleverna har föräldrar*

som inte förstår vad vårt arbete går ut på. Men det är viktigt att fortsätta med vårt arbete för till slut kommer även dessa föräldrar förstå vikten av vårt arbete. Säger Anna.

Pedagogerna anser alla fyra att det är svårt att nå ut utanför skolan. De visste inte riktigt hur de skulle kunna föra vidare sitt arbete till föräldrar. De hoppas att deras arbete med barnen kan föra vidare tankar och idéer som barnen tar upp med sina föräldrar och att de i sin tur funderar på hur det ser ut i samhället.

5.4 Hjälpröknar

När jag ställer frågan om de har hjälpröknar tänker alla fyra att en hjälpröken är ett barn som agerar röken och hjälper sina kompisar med saker som kompiserna inte alltid har brett om. Eller som kommer och berättar vad den och den gör för fel. Detta tycker pedagogerna är fel och ser som ett hinder för dem i sitt arbete och detta vill de motverka. När jag förklarar vad jag menar med att du som pedagog ber ett barn att hämta något som du har glömt att ta fram så får jag lite olika reaktioner. En anser inte att de arbetar så de säger till individen som det handlar om så får den hämta saken. En annan anser inte att det är hjälpröken för hon tycker inte att det är nå konstigt att be ett barn att hämta vad hon själv har glömt.

Lisa berättar att det började en ny tjej i klassen och hon bad en annan tjej att ta lite extra hand om den eleven. Hon såg det som att hon hjälpte tjejen som fick hjälpa till genom att den tjejen var väldigt tillbaka dragen och blyg och skulle lyftas fram på detta viset. Men under tiden som hon berättar om det så ser jag att hon börjar tänka på situationen. Hon säger att hon gör så för att avlasta sig själv, då hon inte hade tiden att ta hand om den nya eleven riktigt. Men hon anser inte att någon av tjejerna som det handlade om påverkas på ett negativt sätt. Magdalena sa att hon inte anser att det var hjälpröken. Detta var inte något konstigt att hon gjorde eftersom att den elev som hjälper till underlättar hennes arbete.

En av pedagogerna ansåg att en hjälpröken inte var något negativt om det gällde att barnet hjälper pedagogen. Däremot tyckte alla fyra att det var negativt att barnet hjälper sina kamrater med saker som de inte borde hjälpa till med. De skulle inte ta över pedagogernas roll.

5.5 Hur arbetar pedagogerna med genuspedagogik?

De som arbetar i klass A tycker att det är för tidigt att föra in genuspedagogiken i undervisningen då eleverna är så pass nya och behöver komma in sig i den nya situationen

som de har hamnat i. Detta säger både Lisa och Magdalena till mig. Sofia och Anna som är i klass B anser jag arbetar mer med genus redan från början. De har det tänket, de brinner lite mer för att arbeta med genus i skolan. De har båda yngre barn själva och det kan vara anledningen till att de vill att det ska bli en förändring. När jag observerar klass A ser jag att de använder sig av genuspedagogik. De själva säger att de anser att det är för tidigt att få in det i undervisningen. De försöker att se varje individ och fördelar ordet mellan flickor och pojkar. De har varit med och format de utrymmen som eleverna vistas i. De arbetar mer med genus än vad de själva tror att de gör.

Sofia berättar att de arbetar för att eleverna ska tänka i nya banor kring sig själva och vad de kan och får göra. Eleverna måste inte bara göra saker som förväntas av dem. Som pedagog måste vi se till och visa att vi ser varje individ. Att vi tycker att just du är viktig. Det är viktigt att granska sig själv och se vad man själv har för syn på genus och jämställdhet. Det är viktigt att man har en öppen syn på flickor och pojkar när man jobbar med barn.

På en av pedagogerna märker jag att hon brinner lite mer för detta med genus än de andra för hon pratar väldigt passionerat om hur hon tycker och tänker att det ska vara för pojkar och flickor. I skolan ska alla göra sitt bästa, men hon vill inte sätta för stor press på eleverna att de måste göra allt så perfekt som möjligt. Det som eleven anser är fint ska den få fortsätta med. En pedagog ska inte komma in och berätta hur denne anser att det borde vara. Eleverna ska få växa i sig själva. De ska inte känna pressen på sig att de måste vara perfekta hela tiden. Både pojkar och flickor ska få höra att de gör fina teckningar.

Det som de har förändrat i lokalerna sedan de gick kursen är att de har tagit bort flick- och pojktoaletterna nu får eleverna gå på vilken toalett som de vill. De har också tänkt annorlunda när de bygger upp sina pedagogiska rum. *Vi blandar ihop leksaker som flickor brukar leka med och saker som pojkar vanligtvis leker med. Vi har byggsatser tillsammans med bondgården, vilket dels gör att eleverna leker mer tillsammans men att de också leker med saker som de annars inte skulle leka med* säger Magdalena. Sofia berättar att på fritids har de leklotteri där eleverna en gång i veckan i 20 minuter ska dra ett kort, detta kort visar en aktivitet som eleven ska göra. Då får den göra det tillsammans med de andra eleverna som har fått samma kort. I början tyckte eleverna att det var töntigt att ”dega” (när man bakar med trolldag) men eftersom att de måste göra det så kan de sitta ner och ha roligt för det är ju inte något som de hade valt själva att göra. Anna berättar att en dag kom en pojke i klassen i till henne och sa att tjejerna ute på gården sa att de skulle leka en tjejlek och att han är kille så han

kunde inte vara med. Han sa till Anna - men pojkar och flickor kan leka samma lekar. Eller hur? Detta tycker Anna visar på att eleverna tar till sig det som de försöker att förmedla till dem.

Pedagogerna anser att när man arbetar med barn ska man ha en individuell syn på människan. Det är viktigt att arbeta med genus i skolan. Vi kan inte fortsätta att vara så trångsynta när vi arbetar med barn. Som det är nu så hamnar pojkar efter i skolan, man har hela tiden tänket att de är pojkar och det är inte manligt att vara duktig i skolan. Vi måste få pojkar att vilja studera och vara duktiga i skolan. Samtidigt måste vi sluta att pressa flickorna och ha så höga förväntningar på dem. Detta anser både Sofia och Lisa att det är viktigt. Det är viktigt att vi försätter att arbeta med dessa frågor i skolan, om vi slutar kommer allt och alla att falla tillbaka till samma gamla mönster som vi alltid har haft. Säger Sofia.

De berättar för mig att de delar in eleverna i läsgrupper utefter vart de har kommit i sin personliga utveckling. Det ger eleverna mycket mer om de kan följa med i sagan på samma sätt. Om vi sitter med hela klassen och läser en bok finns det elever som inte hänger med i berättelsen och på så vis förlorar intresset av att vilja lyssna, dessa elever kan då bli ett störande moment för andra. Därför vill vi dela upp eleverna i mindre grupper och utefter vad de kan, berättar Sofia. På det viset ser vi till eleven som individ. Då kan vi fånga upp de elever som behöver extra hjälp tidigt.

5.6 Observation

Mina observationer görs efter att eleverna har gått i förskoleklassen i tre veckor, de är fortfarande nya med situationen att gå i skolan. De känner inte sina lärare sedan tidigare och de har fått börja på ett nytt ställe. Det jag tittar på i mina observationer är hur pedagogerna är emot eleverna. Om de arbetar med genus och att det ska vara jämställt i klassen. Hur de väljer att fördela ordet mellan eleverna, om de gör någon skillnad på pojkar och flickor. Jag har studerat båda klasserna vid två olika tillfällen. Jag har valt att skriva ner observationerna som en sammanfattning av dessa båda tillfällena.

Klass A

Jag är med dem redan från början av skoldagen samlingen är cirka 30 minuter och lektionen är cirka 1 timme.

Det är på morgonen och alla eleverna har samlats i en kö utanför klassrummet. Pedagogerna har satt på lugn musik och står vid dörren och tar emot eleverna genom att ta varje barn i

handen och se dem i ögonen och säger god morgon "elevens namn" och får ett god morgon och sitt eget namn till svar. Sedan går eleverna in i klassrummet och ska sätta sig lugnt på sin plats och väntar tills alla har kommit in och satt sig. Pedagogerna stänger av musiken och de börjar alla sjunga en godmorgonsång. Sedan är det ett barn som ska "ta dagen" denna elev ska gå fram till pedagogen och berätta vilken dag det är och vilka som ha namnsdag, vilken elev som blir vald att komma fram och berätta tar dem i tur ordning som de sitter i ringen. När de berättar vilken som har namnsdag får de andra eleverna i klassen räcka upp sin hand för att berätta vem de möjligtvis känner med detta namn och alla som räcker upp handen får berätta detta. När de har samling sitter eleverna blandade men på bestämda platser i en ring på golvet. Pedagogerna sitter på mindre stolar placerade mittemot varandra i ringen. De flesta eleverna sitter stilla och lyssnar på vad pedagogerna säger. Det är en pojke och en flicka som utmärker sig lite mer än vad de andra eleverna i gruppen gör. Pojken vill ofta att de andra eleverna ska skratta åt saker som han gör och säger. Det finns en flicka som gärna vill visa hur duktig hon är så hon utmärker sig genom att prata även om hon ej har fått ordet eller genom att ge mer information än vad de har bett henne om. Pedagogerna tystar ner pojken genom att sätta upp handen i ett stopptecken. Oftast räcker det men vid flera tillfällen måste de säga till honom genom att tilltala honom med namn. De berättar för mig att de sätter upp handen för att inte avbryta det som pågår för mycket. Flickan som vill visa sig duktig säger de till eller ignorerar när hon ropar ut svaret. Även om hon har svarat på hela uppgiften ignorerar pedagogerna detta och försätter att fråga de andra eleverna i klassen. En uppgift som eleverna få är att de ska hitta en väg som går från punkt A till punkt B, det finns tre olika vägar. Alla eleverna får börja med att var och en gör uppgiften i tystnad och lista ut vilken som är den rätta vägen. När de ska berätta vilken som är den rätta vägen säger pedagogerna att eleverna ska svara genom att räcka upp handen vid det alternativet som de tror är det rätta.

Jag har under tiden studerat om det är flickor eller pojkar som blir tillsagda flest gånger. Det visar sig att det är pojkarna som blir tillsagda flest gånger, oftast på grund av att de har svårt att sitta upp i ringen. De gånger som flickor blir tillsagda är då de sitter och pratar med varandra, eller fipplar med något annat. Pojkarna blir tillsagda 12 gånger och flickorna 3 gånger.

När eleverna ska sitta ner vid sina bänkplatser och arbeta i sin skolböcker säger pedagogerna till dem att de ska göra uppgiften och när de är klara ska de sitta och räcka upp handen för att en pedagog ska komma och kontrollera hur det har gått för dem. Samma pojke som tidigare nämnts blir snabbt klar med uppgiften men han orkar inte sitta stilla och vänta på att

pedagogen ska komma till honom så han börjar fäktas med en flicka som sitter bredvid honom, då kommer en pedagog fram och säger till dem att sluta och hon kontrollerar pojkens arbete och han får gå och göra något annat. Pedagogen går då tillbaka till den elev som hon var hos innan hon var tvungen att ingripa. Pojken fick sitt behov tillfredställt genom att vara stökig.

Klass B

Jag har observerat denna klass lika länge som den förra klassen. Vid samling på morgonen och ett lektionstillfälle. Den skillnaden som denna klass har är att det är inte lika många pojkar och flickor, det är fler pojkar i denna klass.

Denna klass har samma procedur på morgonen som klass A. de hälsar på varje elev och eleverna går in i klassrummet och sätter sig sedan får ett barn "ta dagen".

Eleverna sitter lugnt och lyssnar på vad som sägs. Är det något tokigt som händer som att några fnittrar åt någon som inte riktigt förstår vad denne ska göra säger de ifrån på en gång. De visar med hela kroppen vad de förväntar sig av eleverna, genom att de har ett bestämt kroppsspråk. De är öppna i sin kroppshållning och visar med hela handen vad de menar. De pratar med ett bestämt tonfall. Dem fördelar ordet så att det är både flickor och pojkar som får prata lika mycket.

Det är oftast pojkar som blir tillsagda men vad jag kan se är det dessa som strular mest. Pojkarna blir tillsagda 10 gånger av 12. De har svårt att sitta upp i ringen och lyssna på vad pedagogerna säger. Om eleverna stör för mycket säger pedagogerna till dem att antingen sluta med att störa och lyssna på vad de har att berätta eller så får de gå ut i korridoren och komma tillbaka senare och ha en egen lektion med dem. De elever som de sa till valde alla att stanna kvar i klassen. När de sa till eleverna hade de samma kroppsspråk oavsett om det var en pojke eller flicka som de sa till. De har en öppen hållning och tittar eleverna i ögonen. De sa inte generellt till alla pojkar att de gjorde fel eftersom att de ser att det finns många pojkar i klassen som lyssnar på vad de säger. Utan de sa "det finns de som har svårt att sitta stilla och lyssna på oss och sina kamrater och vi tycker att det är jättetråkigt att behöva säga till er hela tiden. Ni andra som är ordentliga och gör som vi säger ni är jätteduktiga". De visar tydligt att de se varje individ genom att inte dra alla pojkar eller flickor över en kam. När de undervisar för eleverna får alla eleverna komma fram och göra det som pedagogerna visar dem.

Det är mot slutet av dagen och pedagogerna väljer att ha dansstopp med eleverna. Det går ut på att eleverna ska röra på sig så länge som musiken spelas när musiken stannar ska eleverna stå stilla. Den som rör sig åker ut ur leken. När de har haft leken en stund ser de att det är vissa elever som bara står stilla hela tiden eller som bara rör sig väldigt lite för att kunna stanna fort. De säger till eleverna att de måste röra på sig mer annars åker de ut. Det slutade med att de fick ta ut en flicka och en pojke ur leken då de inte rörde på sig så mycket. De gjorde ingen skillnad vilket barn det var. De gjorde leken flera gånger så att flera elever fick chansen att vinna. Sista gången avslutade de när det var två elever kvar och det slutade oavgjort, då de vill visa eleverna att man inte alltid måste vinna för att det ska vara roligt.

6. Diskussion

Nedan följer en diskussion kring frågeställningarna, diskussionen kopplas till bakgrunden och resultatet.

6.1 Resultatdiskussion

I denna studie har fyra pedagoger studerats för att undersöka hur de arbetar med genusfrågor, samt att undersöka hur de själva ser på sin kunskap kring detta. Det jag kan se i intervjuerna är att pedagogerna vet vad de vill komma ifrån genom att arbeta med genuspedagogik. De vill komma ifrån de traditionella roller som flickor och pojkar oftast ges i skolan. Dessa roller tar jag upp i bakgrunden de som Wahlström skriver att de ser när de har observerat varandra. Att flickor tar biroller i vardagen och att pojkar oftast har huvudrollen t.ex. flickor som är lugna och aldrig förväntas göra något som är fel, medan pojkar förväntas ta plats och att de får negativ uppmärksamhet hela tiden. (Wahlström, 2003) Dessa roller är informanterna medvetna om och arbetar för att undvika. De arbetar med det genom observationer och utvärdering av varandra. De försöker att ha ett genustänk när de arbetar med eleverna och funderar på hur de bör agera. De anser att det är viktigt att de hjälper varandra och studerar vad som är rätt eller fel i det som de gör. Pedagogerna är också medvetna om att pojkar och flickor har olika prestationskrav på sig i skolan, som Wahlström berättar om när flickor och pojkar som är lika duktiga kunskapsmässigt kan bli bedömda på olika sätt av läraren om de skulle göra ett misstag. (Wahlström, 2003) Som att förväntningen på att en flicka ska lyckas i allt som hon gör är mycket större än förväntningarna på en pojke. Pedagogerna i förskoleklassen arbetar för att visa att de har samma krav på alla eleverna samt att låta barnen få göra fel utan att det blir så stor grej av det. Det är bra att göra fel ibland, oftast lär man sig av sina misstag, pedagogerna vill att eleverna ska utvecklas men att det inte måste prestera med perfektion. De ska inte känna att de måste vara bäst hela tiden. De ska göra sitt bästa men det måste få finnas utrymme för att misslyckas utan att de ska må dåligt av det. I en av observationerna ser jag att två av pedagogerna använde sig av en av härskarteknikerna, de osynliggör den flicka som vill visa sig duktig genom att de ignorerar henne då hon berättar alla svaren på uppgiften som de ger till alla eleverna. (Ås, 2004) De vill inte att hon ska ta den plats som hon tar när hon inte följer deras instruktioner därför väljer de att ignorera henne. Detta kanske pedagogerna gör utan att de är medvetna om det. En teknik som de arbetar med är att istället för att säga till eleven som är stökig tar de upp handen och visar att nu får du sluta. Detta för att de inte ska avbryta sig i sin undervisning, vilket är en metod de har fått lära

sig att de ska använda sig av, de ska inte ge barnen negativ uppmärksamhet därför ska de bara utan att störas i sin undervisning rätta till barnet när denne gör fel. (Svaleryd, 2002) De ska uppmärksamma barnen när de gör bra saker då hjälper dem till att stärka barnets självkänsla.

Som vi ser i bakgrunden handlar det mycket om hur pojkar och flickor behandlas i skolan, vad det finns för förväntningar på dem. (Wahlström, 2003) Att flickor ska arbeta hårt för att lyckas i samhället. Att de måste försöka att vara mer lik pojkar för att det är vad som anses vara normen. (Wernersson, 2007) Sedan arbetet med genus och jämställdhet har pågått har flickor blivit bättre i skolan och är dem som har de högsta betygen i de flesta ämnena. Pojkar har inte blivit lika pushade att göra sitt bästa i skolan, eftersom att de har kunnat förlita sig på sina specialområden och kunna få ett arbete inom detta. (Wernersson, 2007) Pojkar har alltid varit mer praktiska då de har ifrån barnsben fått lära sig hur saker och ting fungerar genom att de får prova sig fram. Flickor har inte haft den möjligheten, de har i stället fått träna sig på att ta hand om varandra och se till att pojkar sköter sig. (Wahlström, 2003) Har en flicka inte gjort som hon har blivit tillsagd har hon blivit bemött med stor förvåning av den vuxne att hon inte har klarat uppgiften. Flickan har då lärt sig att alltid lägga skulden på sig själv. (Svaleryd, 2002) Detta tycker pedagogerna är viktigt att de arbetar med. Att inte lägga skulden på flickor, de är inte mer än ett barn. Ett barn måste få göra misstag. Utifrån sina misstag växer de.

Det som behöver arbetas med i skolan idag, även som förälder till sina egna barn, är att behandla barnen som individer. Det ska inte läggas för stort ansvar på flickor med våra förväntningar på dem. Flickor har blivit osynliga i skolan genom att de inte har fått den uppmärksamheten som de förtjänar när de faktiskt har gjort något bra, då det har gjort det som de har blivit tillsagda att göra. (Svaleryd, 2002) De härskartekniker som jag skrev om i bakgrunden ser man inte bara mellan lärare och elever idag. (Ås, 2004) Detta kan man se även mellan elever. Kan skolan ändra på dessa och bli bättre kan skolan lyckas med mycket. Om eleverna börjar tänka mer jämställt att alla ska behandlas lika oavsett hur de är eller beter sig så kan vi även komma ifrån mobbingen som pågår i våra skolor idag. Pedagogerna i klass A använde sig av att osynliggöra på flickan som ville visa sig duktig, genom att de ignorerade henne när hon berättade alla svaren. (Ås, 2004) Men mot pojken gjorde de tvärtom, på fel sätt gav de honom uppmärksamheten genom att säga till honom med hans namn då han gjorde något fel. Han fick en bekräftelse genom att de sa hans namn. (Svaleryd, 2002) Det är förståeligt att det är svårt att ändra på något som man har gjort i alla år men det är sådana här saker som behöver lyftas fram.

Wahlström berättar om när de började med genusarbete på sin egen förskola att de själva ansåg att de kunde arbeta på bra i stora barngrupper utan att barnen var stökiga, när de tittade närmare på situationen ser de att de använder flickorna som hjälpfröknar och stötdämpare mellan bråkiga pojkar. (Wahlström, 2003) Detta inser dem har varit fel från deras sida då de lägger ett ansvar på flickorna som de inte ska behöva ta. Pedagogerna i studien ser det som ett problem när eleverna hjälper varandra och visar sig duktiga. De ser inte att det är ett problem när de själva använder sig av eleverna för att underlätta sitt eget arbete. Det kan vara så att detta är ett invariant mönster som de har arbetat med i alla tider. Det är svårt att ändra på vanor som man har fått med åren. Men i deras arbete med genuspedagogik är det viktigt att de rannsakar sig själv och försöker att ändra på bland annat dessa beteenden.

Pedagogerna vill arbeta för att alla eleverna ska få samma möjligheter till att utvecklas som individer att alla eleverna ska göra sitt bästa hela tiden. Dem gör detta genom att bland annat dela in eleverna i läsgrupper utefter vart de är i sin utveckling. Detta för att alla elever i gruppen ska kunna följa med i hela upplevelsen med att läsa sagor. Detta arbete kan man använda sig av om man utvecklar det och för in det i övriga ämnen i skolan vilket kan hjälpa eleverna som har det lite svårare i skolan. Gör vi så här i skolan kan vi hjälpa pojkar att få bättre betyg. Det är svårare att missa en elev om man har en mindre grupp med elever. Om vi arbetar med individen kommer eleverna att få den hjälp som denne behöver. Detta kan hjälpa både flickor och pojkar att prestera på bästa sätt i skolan.

Lisa säger att pojkar inte är lika utvecklade i sina känslor som flickor är, att flickor har detta gratis. I avsnittet roller som flickor och pojkar ges och tar ser man tydligt att flickor blir upp vuxna i förskolan med att visa sina känslor. De får uppmärksamhet om de är ledsna och gråter och får leva ut sina känslor på ett sätt som pojkar inte får möjligheten att göra. (Wahlström, 2003) Som Hedlin skriver i sin bok *Jämställdhet* visar hon på att vi har blivit uppfostrade att pojkar inte ska visa känslor och medan flickor får visa känslor. (Hedlin, 2006) Detta måste vi som vuxna inse hur vi tänker samt få en bättre kunskap i hur barn behandlas, detta är att se med ”genusglasögon”.

6.2 Diskussion kring frågeställningarna

Pedagogerna har en tydlig bild av vad genuspedagogik är. Dem tycker alla att det är en viktig fråga att lyfta fram i samhället. De vill vara med och skapa en förändring hos sina elever så att de kan växa upp med en bild av att de kan göra vad de vill utan att behöva vara begränsade i sitt kön. De jobbar med genuspedagogiken genom att de tänker annorlunda kring flickor och

pojkar, de försöker att tänka utifrån individen. De har delat in sina pedagogiskarum på ett sätt så att det är tilltalande för alla individer, vilket gör det lättare för eleverna att upptäcka nya saker och sidor hos sig själva. Två av dem ansåg inte att de arbetade så aktivt med genus då de ville lära känna eleverna eftersom att det var i början av terminen. Men i observationen upplevde jag att pedagogerna såg individen och barnen fick alla vara delaktiga. Detta gällde hos alla fyra pedagogerna. De två yngre pedagogerna var lite mer drivande i sitt arbete, men de har inte arbetat lika länge som de andra två och har då kanske lite lättare att ändra sitt beteende samt har något aktuellare forskning i sin ryggsäck från utbildningen. Alla fyra upplevde att genus och jämställdhet gick hand i hand. För att få genus att fungera behöver man även arbeta med jämställdheten, att det ska vara samma villkor för flickor och pojkar.

6.3 Metoddiskussion

Jag valde att använda mig av intervjuer och observationer som metod för detta arbete. Intervjuerna har varit mer givande än vad mina observationer varit. Detta för att intervjuerna gav mer information av hur pedagogerna tycker och tänker kring genus och jämställdhet. Observationerna var ett sätt att se om de utövar vad de har lärt sig. De observationerna gav mig var en bild av att de arbetar som de berättade i sina intervjuer. De två pedagogerna i klass A ansåg inte att de arbetade så medvetet med genus då det vill lära känna eleverna innan de för in detta i undervisningen. Men observationerna gav en bild av att de tänker på att behandla eleverna som individer, de ser varje barn och låter alla komma till tals. Det var bra att spela in intervjuerna för det har gjort det lättare att återge vad de har berättat. Det var två av dem som var lite besvärade av att de blev inspelade, men de tyckte inte att det var så jobbigt i slutändan.

Valet av skola som jag gjorde har varit av fördel för mig. Det har varit lättare att göra studien då jag redan kände informanterna sedan tidigare. Vi har kunnat föra en bra diskussion vid intervjutillfällena, vilket ledde till en ökad förståelse kring deras tankar. Detta är en skola som vill utvecklas och bli bättre, därför har de valt att arbeta extra med dessa frågor. Jag vet att det finns lärare på skolan som har jobbat med det här längre än vad de har gjort i förskoleklassen, men valet att studera förskoleklassen är på grund av att det är området som jag i min yrkeskategori kan komma att jobba med i framtiden.

6.4 Vidareforskning

Det jag skulle vilja göra vidare är att fortsätta följa den här skolan i sin utveckling av genuspedagogiken. Jag skulle vilja se hur dessa elever i förskoleklassen utvecklas som individer, om arbetet som skolan lägger ner ger någon effekt. Det är bra om vi fortsätter att följa processen som pågår.

Jag skulle vilja göra fler intervjuer med pedagogerna när de har arbetat längre med genus eftersom att detta var i början av första tiden efter sommarlovet. Det skulle vara intressant och prata med dem i början på vårterminen samt i slutet av skolåret för att se om de har märkt någon skillnad med sitt arbete.

6.5 Slutdiskussion

En pedagog som vill arbeta för att få en ökad jämställdhet i skolan med hjälp av genus är det viktigt att den är medveten om vad det finns för genusfällor som man kan fastna i. De genusramar som finns är så djupt rotade i oss att det kan vara svårt att upptäcka att man har några normer som man följer. Du måste rannsaka dig själv för att kunna vara så fördomsfri som möjligt inför de barn som du ska arbeta med. Vi är oftast omedvetna om vad vi tycker ända tills vi blir medvetna om hur vi faktiskt agerar. Därför är det viktigt att veta vad det finns för genusfällor.

Vad vi ger barn för roller i deras liv påverkas i stor grad av vilket kön barnet är av, detta har pågått i alla år, detta är vad vi är vana med. Som jag skriver ovan är det viktigt att vi bryter detta mönster. Detta är något som måste börja i tidig ålder, redan hos föräldrarna och barnets miljö. Om vi arbetar med genuspedagogik i skolan kan vi få barnen att tänka annorlunda och de i sin tur för det vidare i sina liv. De kanske kan hjälpa till och påverka sina föräldrar, eller tänker på ett annat sätt när de själva får barn. Att arbeta med genuspedagogik i skolan hjälper till så att våra barn kan tänka annorlunda inför framtiden.

När vi arbetar med genus anser jag att vi arbetar för att förstärka flickor och deras prestationer i skolan. Ovan skriver jag om att idrott och hälsa som klassas som ett manligt ämne som ligger i fokus hos genusforskare. Det är svårt att hitta någon forskning där man pekar på skillnader mellan flickor och pojkar i hemkunskap. Detta kan bero på att man inte vill visa pojkar som det svagare könet. Därför hamnar många pojkar på efterkälken för att vi har varit rädda för att visa att flickor skulle vara bättre än pojkar. Problemet har legat i att flickor inte

har blivit prioriterade i samhället och skolan. Därför har det varit lättare att ändra på flickorna. Genom att vi lyfter fram flickorna så hamnar pojkarna i skymundan.

De olika härskartekniker som jag berättar om används i skolan och även på arbetsplatser. De kanske inte används hela tiden, men det vi gör och hur vi agerar påverkar hur barnen ser på sig själva och varandra. Det kan vara bra att veta vad de är för olika tekniker och hur man använder sig av dem. Den teknik som används mest utan att man tänker på är osynliggörande. Då man använder pojkars namn mest eller ignorerar ett barn när man tycker att denne gör fel. Det är lika viktigt att vara medveten om vad man gör och hur man kan göra för att ändra på sig.

Jag har studerat dessa pedagoger för att få en bild av hur de arbetar med genus och jämställdhet, för det är deras arbete som måste börja förändringen. Om de skulle fortsätta att arbeta på samma sätt som de alltid har gjort är det svårt att försöka få till en förändring. De är fortfarande i början av sitt arbete men med tiden kommer de att utvecklas och snart kommer de inte ens att behöva tänka på vad de gör för någonting, de kommer att anse att detta är lika naturligt som att andas.

Genus och jämställdhetsarbete är viktigt att vi arbetar med i våra skolor. Det är viktigt att vi ska se alla individer inte bara ändra på vår syn om flickor. Pojkarna behöver också få bli sedda. Som det är idag hamnar de efter då vi alltid har sett dem som normen. Börjar vi i skolan att arbeta med detta kommer vi att kunna gå långt. Men det är viktigt att alla som arbetar med barn tar efter detta. Jag vill att mina barn ska få växa upp i en skola där alla blir sedda för den individ den är. Det är viktigt att vi använder oss av alla resurser som vi har, samt att våra politiker börjar inse vad det är som är viktigt i vårt samhälle, att de börjar prioritera skolan och de resurser som finns och behövs där.

7. Litteraturförteckning

- Bondekastam, F. (2010). *Kundkap som befrielse? En metaanalys av svenskforskning om jämställdhet och skola 1969-2009*. Stockholm: Statensa offentliga utredningar.
- Burusic, J., Babarovic, T., & Seric, M. (den 22 12 2011). Differences in Elementary School Achievement between Girls and Boys: Does the Teacher Gender Play a Role? *European Journal of Psychology of Education*, ss. 523 - 538.
- Connell, R. (2002). *Om genus*. Daidalos AB.
- Doctoroff, G. L., Greer, J. A., & Arnold, D. H. (2006). The relationship between social behavior and emergent literacy among preschool boys and girls. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 1 - 13.
- Eneroth, B. (1984). *Hur mäter man vackert? - grundbok i kvalitativ metod*. Stockholm: Akademitlitteratur.
- Hedlin, M. (2006). *Jämställdhet - en del av skolans värdegrund*. Stockholm: Liber AB.
- Henkel, K., & Tomicic, M. (2009). *Ge ditt barn 100 möjligheter Istället för 2*. OLIKA förlag.
- Holm, A.-S. (2008). *Relationer i skolan, en studie av femininiteter och maskuliniteter i åk 9*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Jagtøien, G. L., Hansen, K., & Annerstedt, C. (2002). *Motorik, lek och lärande*. Göteborg: Multicare Förlag.
- Redelius, K. (1 2009). Genus och skolframgång i ämnet idrott och hälsa. *Svensk idrottsforskning*, ss. 42-44.
- Repstad, P. (1999). *Närhet och distans kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm: Edita.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Edita.
- Svaleryd, K. (2002). *Genuspedagogik*. Malmö: Liber AB.

- Svender, J. (1 2009). Idrottsrörelsens satsning på flickor - en kontraproduktiv åtgärd? *Svensk idrottsforskning*, ss. 34-37.
- Van Houtte, M. (den 02 06 2004). Why Boys Achieve Less at School than Girls: The Difference between Boys' and Girls' Academic Culture. *Educational Studies*, ss. 159 - 173.
- Vetenskapsrådet. (03 1990). *Forskningsetiska principer*. Hämtat från Göteborgs universitet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> den 02 10 2013
- Wadström, K. (den 24 04 2013). *Pojkar - det svagare könet*. Hämtat från www.mama.nu: <http://www.mama.nu/6---12-ar/Pojkarna-det-svaga-konet> den 20 08 2013
- Wahlgen, V. C. (2009). *Den långa vägen till en jämställd gymnasieskola: en studie om genuspedagogers förståelse av gymnasieskolans jämställdhetsarbete*. Jönköping: Högskolan för lärande och kommunikation.
- Wahlström, K. (2003). *Flickor, pojkar och pedagoger*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB.
- Wernersson, I. (2007). *Genusperspektiv på pedagogik*. Kalmar: Högskoleverket.
- Ås, B. (2004). Berit Ås: De 5 härskarteknikerna. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Bilaga1

Brev till skolan

Till dig som har tackat ja till att vara informant till mitt examensarbete.

Jag heter Rebecca Bermudez Claesson. Jag läser till Fritidspedagog på Högskolan i Gävle. Den här terminen ska jag skriva mitt examensarbete som handlar om Genus. Det ska handla om hur pedagoger förstår och jobbar med genus och jämställdhet i förskoleklassen.

Den undersökningsmetod som jag har valt att använda mig av är observation och intervju med pedagoger. Ni kan när ni vill under undersökningen välja att avbryta intervju eller observation. Om ni vill får ni vara anonyma.

Ni kan nå mig och min handledare på följande uppgifter om det är något som ni funderar över.

Rebecca: rebecca.b.claesson@gmail.com

Tel 073-18 20 700

Sörgårdsvägen 7

775 54 Krylbo

Åsa Carlson: asa.carlsson@hig.se

Tel 026- 64 85 00

Högskolan i Gävle

801 76 Gävle

Datum

Plats

Vänligen

Rebecca!

Bilaga 2

Intervjuprotokoll

Hur länge har du jobbat med barn?

Hur tycker du att kursen som ni hade förra året var?

Vad är genuspedagogik för dig?

Är genus viktigt? Varför?

Hur jobbar du med genuspedagogik? Vad är det ni kollar på i observationer av er?

Hur ser du på relationen mellan genus och jämställdhet?

Hur jobbar du med genuspedagogik och jämställdhet?

Varför ska man jobba med genus i skolan?

Tycker du att du jobbar med att det ska vara jämställt? Hur jobbar du då?

Jobbar ni med att få med utomstående i erat arbete med genus? Som föräldrar?

Hur uppfattar ni om eleverna ta till sig genus?

Ser du hjälpfröknar i klassen? Hur agerar du då?

Får genus någon effekt?

Bilaga 3

Observationsprotokoll

Hur är pedagogerna mot eleverna?

Jobbar de jämställt med eleverna?

Hur är eleverna mot varandra?

Hur fördelas ordet i samlingen?

Tar de tid till att säga till eleverna? Vilka säger de till mest?

Får flickor lika mycket uppmärksamhet som pojkarna?

Vad har pedagogerna för kroppsspråk när de pratar med eleverna?

Får flickor och pojkar ge lika långa svar?

Hur sitter eleverna i klassrummet?